

A korrupció már a Holdról is látható

Lattmann Tamással beszélget Kardos Ernő

44

Az idén aligha érkezik Magyarországra jelentős mennyiségű uniós pénz. Bár az Orbán-kormány látványosan pezsgőt bontott az Európai Unióval kötött megállapodásra, de a valóságban semmiféle megegyezés nem jött létre az Európai Bizottság és a magyar kormány között – nyilatkozta lapunknak Lattmann Tamás. Az ismert nemzetközi jogász szerint Orbán Viktor kormánya 27 vállalást tett, s ha ezeket ígérete szerint végrehajtja, akkor fokozott uniós ellenőrzés mellett utólag kaphat ugyan pénzt a helyreállítási alapból vagy a hétéves költségvetésből. Lattmann, aki az uniós jog szakértője, úgy látja, hogy az országnak járó 28 milliárd euró sorsát azok a kormányfők döntenek majd el, akiket Orbán Viktor folyamatosan sérteget, illetve akiknek a munkáját a folyamatos vétókkal akadályozza. Lattmann nem tartja kizártnak azt sem, hogy Orbán politikája miatt az összes pénzt megvonják az országtól.

A hazai közvélemény a vitás uniós ügyekben gyakran találkozhat Lattmann Tamás mértékadó véleményével, mert a jogász fontos feladatának tekinti az állampolgárok hiteles tájékoztatását. Lattmann 2000-ben végzett az ELTE Állam és Jogtudományi Karán, ugyanott 2013-ban PhD-fokozatot szerzett, és a diploma megszerzése óta tanársegéd is a ÁJK Nemzetközi Tanszéken (ahol 2016 elejéig, első külföldi munkavállalásáig dolgozott), de meghívott előadója több más felső-

oktatási intézménynek. A jogász 2001-ben tanársegéd, 2004-ben adjunktus lett a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen, majd annak jogutódján, a Nemzeti Közszerződési Egyetemen is, ahol 2013-ban lett docens. Kutatási szakterülete az európai közjogi és intézményi rendszer alkotmányossági problémái, illetve a nemzetközi hadijog, a háborús bűnökért történő felelősségre vonás.

Elemzéseiben gyakran kritizálja az Orbán-kormány uniós politikáját. Álláspontja szerint a kormány befolyása alatt működő Nemzeti Közszerződési Egyetem a munkaviszonyát elsősorban ezért, illetve egy szexistának ítélt Facebook-bejegyzése miatt szüntette meg. A konkrét bejegyzés köré központilag szervezett kormánypárti média- és hecckampányról azóta a bíróság kimondta, hogy az az adott komment környezetének elhallgatásával és tartalmának megmásításával lényegében hazugság, de „közzsereplőként” a jogerős határozat szerint azokat az állításokat Lattmann-nak türnie kell. A munkaügyi per azóta is folyamatban van.

Lattmann Tamás időnként feltűnik a politika közelében is. Sokakat meglepett, amikor 2018-ban a Független Kisgazda, Földmunkás- és Polgári Párt és azzal szövetségben két kisebb párt miniszterelnök-jelöltje lett. Akkor hangoztatott álláspontja szerint a Jobbik, különösen Simicska Lajos háttértámogatásával, nem alkalmas a kormányváltásra, az azzal

való együttműködés pedig nem csupán kudarcra van ítélve, de mérgező is, az ellenzéki összefogásnak más módon kell „jobboldali” komponenst építenie. 2016-ban szó volt arról, hogy Lattmann Tamást jelöljék az ellenzéki pártok közös miniszterelnök-jelöltnek, ez az elképzelés viszont az év végére, amikor Botka László lett az MSZP miniszterelnök-jelöltje, realitását veszítette. Az ő visszalépésekor, 2017 őszén támogatta, amikor Tarjányi Péter biztonságpolitikai szakértő – Molnár Zsolttal közösen – létrehozta a Magyar Progresszív Mozgalmat, amely nyíltan kimondta, hogy szeretné elérni, hogy Botka László lépjen vissza az ellenzék vezetésétől, s helyébe egy párton kívüli, az ellenzéki egység megteremtésére inkább alkalmas jelöltet találjanak a pártok: közösen az MSZP, a DK az Együtt és a Párbeszéd.

A politikai kitérő óta a munkahelyéről elbocsátott Lattmann Tamás a University of New York in Prague, a szintén prágai Anglo-American University és a budapesti Tomori Pál főiskola oktatója, egy brüsszeli nem kormányzati szervezetnek dolgozik, és honlapján, valamint a média nyilvánossága előtt is rendszeresen elemzi az Európai Unió és a magyar kormány kapcsolatának alakulását. A jogászt elsősorban arról kérdeztük, hogy az Európai Bizottság és a magyar kormány megállapodása jelentheti-e azt, hogy Brüsszelből jelentős összegekkel támogatják majd Magyarországot.

– *Számításai szerint bízhat-e Magyarország 2023 első negyedében hatalmas uniós pénzesőre, ahogy azt a kormánypropaganda sugallja?*

– Hatalmas pénzesőre idén aligha számíthat az ország. Annak ellené-

re, hogy egyes nagy összegek valójában nem is voltak veszélyben. Az Európai Bizottságon belül ugyanis uralkodó az álláspont, hogy például a közvetlen kifizetésre szánt milliárdokat, mint például a termelőknek járó agrártámogatásokat, a kormány úgysem tudná ellopni.

– *Miközben persze az ide érkező eurómilliárdokból évek óta hízik Orbán és köre, ami részben a korrupcióval magyarázható?*

– A korrupció nemcsak Brüsszelből, de már a Holdról is látható. Viszont azt is érdemes leszögezni, hogy már ma is van arra módszer – a „nagy” jogállamisági vitáktól teljesen függetlenül –, hogy bizonyos alapokból jelentős összeget elvonjanak. Példa erre Lengyelország, ahol a populista kormányzat melegellenes politikája miatt egyes önkormányzatok LMBTQ-mentes zónáknak kezdték minősíteni magukat. Emiatt aztán el is buktak bizonyos nekik járó uniós támogatásokat. A lengyel gyakorlat miatt az Európai Bizottság elzárta az adott önkormányzatok számára hozzáférhető uniós pénzesőket, mondván, a közösség által elfogadott alapjogi charta tiltja a nemi orientáció szerinti diszkriminációt. Az uniósjog-ellenes célokra pedig nem adnak európai támogatást. Ennyi. Nem volt szükség bonyolult eljárásokra, tárgyalásokra. Az említett lengyel önkormányzatok aztán el is álltak a – lássuk be – nevetséges intézkedéstől. Ilyen indoklással Magyarországtól is bármikor elvonhatók támogatások. Emlékezzünk csak: a ma már államfőként regnáló Novák Katalin miniszterként még rendeletben korlátozta az egyedülálló örökbefogadási lehe-

tőségét. Nem is beszélve a pedoffiliát a homoszexualitással összemósó rettenetes magyar törvényről, amely a diszkrimináció tiltásának megsértése okán ellentétes az uniós joggal. Ami miatt minden bonyolult, újszerű eljárás nélkül, a „klasszikus” kötelezettségmegszegési eljárás eredményeképpen (aminek a bírósági szakaszát 2022 júliusában indította meg a bizottság) állhat elő forrásvesztés azzal, hogy az EU Bírósága megállapítja a jogsértést, és pénzügyi szankciót alkalmazhat. Nemrég az oktatás szabadságára hivatkozva kidobálták az Erasmus-programból azokat a magyar egyetemeket, amelyek kuratóriumában fideszes politikusok csücsülnek Navracsicstól Szijjártóig. Vagyis: napnál világosabb, hogy a kormányzat törvénytörő lépéseit az Európai Bizottság elkezdte megunni és komolyan venni. Noha korábban úgy tűnhetett, hogy szó nélkül tudomásul vették.

– *Most viszont „visszaszólt” a bizottság, amikor Navracsics Tibor próbálta a modellváltó egyetemek kormánypárti kuratóriumainak ügyét mosdatni. Lényegében csípőből hazugnak nevezték Szijjártót is, aki már hetek óta tudott a döntésről, csak elhallgatta. Eddig szokatlan politikai adok-kapok kezdődött el, a bizottság felvette a kesztyűt.*

– Az uniós ügyekkel kapcsolatban eddig lehetett összevissza beszélni. Olyanok is megszólaltak, akiknek érezhetően fogalmuk sem volt arról, hogy mit mondanak. A kormánypárti politikusok az érdekeiknek megfelelően felelőtlenül és sértő módon nyilatkoznak. Nem beszélnek most a kormányzat azon figuráiról, akik tudatosan nem mondanak iga-

zat. Ezzel a hazug, ízléstelen kormányzati propaganda elérte, hogy itthon sokan ma is azt hiszik: Orbán nem szavazta meg az oroszokat sújtó gazdasági szankciókat, pedig mindegyikhez a szavazatát adta. Párját ritkító arcátlanság, hogy a miniszterelnök épp az ellenkezőjét hirdeti a történeteknek, és a saját vállalásait próbálja a „brüsszeli bürokrataakra” kenni.

Ugyanakkor nem szabad elhallgatni, hogy ez a kettős beszéd nemcsak a magyar kormány sajátja: ez a jelenség a tagállami politikai szférákban már a Közös Piac idején, majd az Európai Unió létrejötte után mindig is létezett. A minőségi különbséget az jelenti, hogy eddig nem volt jellemző az ennyire tudatos és szándékolt ellenségképzés a belpolitikai célok érdekében. A „brüsszeli bürokrácia” emlegetése (ami lényegében amerikai kommunikációs panel, a „washingtoni bürokrácia” átvétele) mindig is népszerű blame game, politikai kommunikációs eszköz volt, de a magyar kormány átesett a ló túlsó oldalára. Az Orbán-kormány jó ideje azt a képet próbálja kialakítani, hogy Európa a magyarok ellen hadakozik, ami nagy marhaság, és persze hazugság, hiszen például a bizottság által elfogadott 27 „szupermérföldkő” mindegyikének az alapjait a magyar kormány vázolta fel és vezette fel javaslatként még a kondicionalitási (vagy más néven: „új jogállamisági”) eljárás tárgyalási szakaszában, és azért, hogy biztosan hozzájuthasson az uniós pénzekhez. Az volt a cél, hogy a döntést előkészítő bizottság, illetve a határozatot ténylegesen meghozó tanács ne éljen felfüggesztési javaslattal.

E pénzek nélkül ugyanis a magyar kormány lehúzhatná a rolót. Ha az Európai Bizottság tovább folytatja az elkezdett nyílt kommunikációt, akkor Orbán Viktor a hazugságait már nem használhatja gátlástalanul belpolitikai haszonszerzésre, Brüsszel lejáratására. Ennek a jelek szerint vége. A magyar kormányfő már ma sem tudja meggyőzően bizonyítani, hogy a fideszes politikai szereplőkkel feltöltött egyetemi alapítványok miatt a magyar diákok miért esnek el a külföldi tanulási lehetőségektől, és miért nem vehetnek részt az Erasmus-programban.

– *Időközben „brüsszeli források” jelezték, hogy az Erasmus-blamázs menthető, ha a kormánypárti politikusok lépnek a kuratóriumból. De eddig csak Navracsics Tibor jelezte ezt. Gondolja, hogy mindenki le fog mondani?*

– Ennek kezdeményezése azt igazolja, hogy az Európai Bizottság már nem hagyja Orbán Viktort tovább a zavarosban halászni. Ha a bizottság kitart, és hajlandó tartósan változtatni a kommunikációján, akkor állandó alkuhelyzetre készíti a magyar kormányfőt, megakadályozva azt, hogy hazugságaival Európa ellen hangolja Magyarországot.

– *Brüsszel a magyar felzárkóztatási terv elfogadásával 5,8 milliárd euró (mintegy 2300 milliárd forint) vissza nem térítendő támogatás felhasználását teszi lehetővé Magyarországnak számára. További milliárdokat jelent az újjáépítési program – ez a magyar GDP 25-30 százaléka. Tudomása szerint a tárgyalás során volt-e olyan pillanat, amikor az egész összeget felfüggeszthették volna?*

– Ez a lehetőség fel sem merült, mert az európai vezetőknek – az Orbán-kormány minisztereinek sugalmazásával ellentétben – nem áll szándékában és érdekében Magyarország tönkretétele. Bizonyosfajta, leginkább a közvetlen kifizetésű uniós források esetében a tagállami kormányzatok nem vagy nem könnyen férnek hozzá ezekhez, ott indokolatlan és hatását tekintve aránytalan is lenne egy ilyen intézkedés.

– *Az Európai Parlament több politikusa viszont visszatérően és kitarátóan a teljes összeg felfüggesztését szorgalmazta még december közepén. Ezt nem is titkolták, ez tehát napirenden lévő felvetés! Mennyire kell ezt komolyan venni?*

– Két nagy nemzetközi hírügynökség is felvetette ennek lehetőségét, de azt tudni kell, hogy az Európai Parlament ebben az ügyben sincs döntési helyzetben. Kétségtelen, több ország polgárainak elégük van már abból, hogy befizetéseiket Magyarországon szétlopják. A képviselők ezért nem engedik elaludni a témát, napirenden tartják. Legközelebb tavasszal újra műsorra kerül a magyar jogállamiság kérdése a tanácsban a 7. cikk szerinti eljárás továbbvitelével, miközben a kondicionalitási eljárás is – a bizottság források felfüggesztésére vonatkozó javaslatával – a tanács elé kerül. A tanács, tehát a tagállamok kormányai elé. Ebben a helyzetben az Európai Parlament legfeljebb politikai nyomást gyakorolhat az unió vezetőire, ennyi történik. De a döntési folyamatban a képviselőknek nincs szavuk. Az unió parlamentjének egyébként szerintem nem a bizottsági elnök, Ursula von der Leyen

megbuktatásával kéne foglalkoznia, amire jogi lehetősége elvben meg lenne, viszont ez komolytalan felvetés. A parlamentnek sokkal inkább az uniós jogszabályok, törvények megalkotásával kellene foglalkoznia. És azzal a cseppel sem természetes állapottal, ami most Magyarországon történik. Az Orbán-kormány ugyanis – a veszélyhelyzetre hivatkozva – rendelettel fogadja el ez az ország költségvetését.

– *Erre írta ön kicsit cinikusan, hogy Magyarország államformája rendeleti kormányzóság?*

– Ez a gyakorlat mindenféle demokratikus elvet sért, és finoman szólva sem segíti a magyar kormány jogállamisági álláspontját az uniós szintű vitákban.

48

– *Az első kérdésemre azt válaszolta, hogy tavasszal aligha záporoznak uniós pénzek Magyarországra. A megállapodás alapján mikor jöhet a pénzeső?*

– Szerintem semmilyen pénzeső nem lesz, mert valóságos megállapodás sem született. Mindössze anynyi történt, hogy a bizottság írásba adta, hogy a kondicionalitási eljárásban a fejlesztési alap pénzeiről a bizottság a továbbiakban már nem dönt, nem kekeckedik tovább – pedig megtehetné –, s a továbbiakban az erről szóló döntést áthelyezi a tanácshoz. Vagyis a tagállamok közösségéhez. A magyar kormány erre a hírre bontott pezsgőt, s ezt a lépést tekintette megállapodásnak, amiről szerintem szó sincs. Ez a történet úgy folytatódik majd, hogy ugyan az Orbán-kormány a bizottság kifogásaira reagálva elfogadott 27 mérföldkövet, amit ha teljesít, akkor

szoros európai ellenőrzés mellett kaphat valamennyi pénzt. De csak akkor, és utólag. Vagyis ha Orbán az ígéreteit valóban betartja, és azt az uniós intézmények elfogadják. Nem látom, hogy ebben a folyamatban mi lenne a pénzeső. Meglátásom szerint tehát a győzelemnek beállított megállapodás mindössze arról szól, hogy a bizottság megunt a alkudozást Orbán Viktorral (valamint az ezzel együtt járó politikai nyomást a parlament részéről), a felelősséget és a döntést a továbbiakban áttette a tanácshoz.

– *A jövőben tehát az uniós állam- és kormányfői szavaznak majd a magyar pénzek sorsáról, s nem a brüsszeli bürokraták?*

– Egészen pontosan az illetékes miniszterek a tanács megfelelő ülésén. De az ő döntésüket a saját fővárosukban a feletteseik, vagyis a tagállami vezetők határozzák meg. A lényeg az, hogy a bizottság „bürokratái” helyett a közösség kormányfői döntenek majd Orbán, illetve a magyar pénzek sorsáról. Ne felejtse el: a bizottság azt javasolta, hogy vonják el a források 65 százalékát! Magyarország számára az lenne a győzelem, ha egyetlen fityinget sem fagyasztottak volna be, de erről mélyen hallgatnak az ünneplő kormányzati urak, és a rendelkezésükre álló propaganda gépezet is csendben van, de még az ellenzéki, vagy ha jobban tetszik, független sajtó is mélyen hallgat. Talán azért, mert igazából nem született itt semmiféle egyezség, a megkezdett jogállami eljárás tovább folytatódik. Navracsics Tibor az év végén mindössze annyit ért el, hogy a brüsszeli bizottság lerúgta

magáról a pénz odaitélésének vagy megvonásának kellemetlen feladatát. Majd a tanács, tehát a tagállamok állam- és kormányfői döntenek el, hogy kapunk-e pénzt, vagy sem. Ezért nem értem, hogy mi váltott ki olyan nagy kormánypárti ünneplést, és minek örülnek.

– *Nyilván a jelenlegi gazdasági helyzetben a kormánzatnak égetően szüksége lenne némi készpénzre.*

– Erre még várni kell egy kicsit, mert tudomásom szerint pénz egyelőre nem lesz, de a magyar jogállam helyzete rövidesen újra napirendre kerül nemcsak a tanácsban, hanem a parlamentben is. Ez viszont tovább rontja a magyar kormány megítélését.

– *Mondja, mi lesz a befagyasztott pénzzel, azt jó eséllyel az idén még megkaphatja majd az ország?*

– Azt még senki nem tudja, mert bár a bizottság azt javasolta, hogy a forrásoknak ne 65, csak 55 százalékát fagyasszák be, döntés még nincs. A pontos összeget nem ismerhetem, mindenesetre a vétóival, oroszbarát-ságával Orbán Viktor nem a legnépszerűbb figura ma Európában. Különösen azóta nem, hogy a magyar miniszterelnök fennen hirdeti, hogy a jövőben is folytatni kívánja a vétópolitikát, amivel akadályozza, zavarja az unió működését. Mint egyszer nyilatkozta: „mi, magyarok vagyunk a homok a gépezetben, bot a küllők között, tüske a köröm alatt”. Lehet, hogy ezt a szöveget Putyin elégedetten fogadta, de a sorsunkról dönteni készülő európai miniszterelnökök aligha.

– *Ez a 2021. október 23-án elhangzott szöveg így folytatódik: „...minisz-*

terelnökök tucatjai támadták Magyarországot. Mi még mindig itt vagyunk, de ki emlékszik ezeknek akár csak a nevére is” – összegezte két éve Orbán az Európai Unióban zajló vitákat. Most pedig ezektől a miniszterelnököktől függ, hogy gyorsan kapunk-e pénzt. Csodálkozna, ha a megsértett kormányfők nem sietnének megsegíteni Orbán kormányát?

– Csöppet sem. Az Orbán által sértegetett kormányfők döntenek el, hogy mi lesz a befagyasztott pénzek sorsa. Nem vagyok túl optimista. Kérem, döntse el az olvasó, hogy a tanács határozata tartalmaz-e majd jóindulatot. A jogszabály szerint a tanács egyébként az eddigi mérlegelésektől, befagyasztásoktól függetlenül minden reménybeli pénz sorsáról dönthet.

– *Az egészséget is megvonhatja?*

– Igen.

– *Ezzel azt mondja, hogy Orbán és a magyarok sorsa az európai államfők és kormányok kezében van. Gondolja, hogy történelmi jelentőségű döntés születhet?*

– Biztos, hogy a tanács történelmi döntést hoz, a történelemkönyvek, különösen pedig az unió fejlődésével, történetével, általában az integrációtörténettel és -elmélettel foglalkozó szakirodalom évtizedekig fog róla írni. Ami nem csoda, hiszen Európa jövőjét dönti el. Precedens születik, ha ugyanis a jövőben bármely más tagállam sodródik az Orbán Viktor által elkezdett útra, azt csak szigorral lehet kezelni. A tét nagy: sikerül-e az Európai Uniót egyben tartani és szétzilálását megakadályozni. Nagy hajcihó nem várható már a döntés körül, a kondicionalitási el-

járásról született rendelet szövege szerint egy ilyen eljárás nem húzódhat az idők végezetéig. A bizottság talán azért óvatosabb, mert a döntés lépéseit bármely tagállam elviheti Luxemburgba, az Európai Unió Bírósága elé. Márpedig a bizottság politikai értelemben sem engedhet meg magának hibát, bármilyen, a legapróbb kérdésben való pernyertesség a magyar kormány számára végtelen kommunikációs muníciót jelentene a kialakult helyzetben. Más, jogállamisággal kapcsolatos eljárásban, így például a 7. cikk szerinti eljárásban nincs bírósági jogorvoslat. Ha majd a tanács valóban dönt a magyar pénzek sorsáról, az nem feltétlenül azt jelenti, hogy langyos májusi pénz-esőre kell számítani. Még az is előfordulhat, hogy a határozat hideg zuhanyként vagy jégverésként éri az országot; csak remélni tudjuk, hogy nem így lesz.

– *Viszont a magyar helyreállítási tervet még 2022 karácsonya előtt elfogadta az Európai Unió Tanácsa, s ezzel lehetővé tette, hogy 130 milliárd forintnyi előleg érkezzon az országba. Ennek ismeretében tudható, hogy ha nem is az első negyedévben, de mikor lesz a kifizetés?*

– Csak ismételni tudom, én nem látom, hogy itt bármilyen megállapodás született volna az unió és Magyarország között a tényleges kifizetések összegéről és időpontjáról.

– *Az előleg, tehát a 130 milliárd sem érkezett meg?*

– Tudomásom szerint nem, de nem is fog. A programokról fontos tudni, hogy a finanszírozásuk jellemzően utólag történik. Tehát a megvalósítást előbb el kell kezdeni, a finanszí-

rozás pedig csak a szabályos megvalósulás esetén, utólag történik.

– *Előleg tehát még nincs, viszont a jelek szerint a kormány máris költökezik, meghirdette a pályázatokat, s a pénz megelőlegezését tervezi. Vagyis, ha más nem is, de Mészáros és a többi fideszes oligarcha készülhet a tavaszi pénz-esőre?*

– Ez szerintem racionális döntés, hisz arra nem alapozhat a politika – különösen nem a nyilvánosság előtt –, hogy egy бүдös fillért sem fogunk kapni. Tehát a hazai pályázatok kiírása s odaítélése szerintem is az előkészítő munka szükséges része, a pályázóknak erre készülniük kell. Az már persze kormányzati felelősség, ha ez a felkészülés „feleslegesség” válik.

– *Korábban a magyar uniós ellenzéki képviselők azt jelezték: szeretnék elérni, hogy a kormányt megkerülve a nagyobb hazai önkormányzatok is pályázhassanak uniós pénzekre. A partnerségi megállapodás tartalmazza ezt a lehetőséget?*

– A partnerségi megállapodásnak nevezett dokumentum nem tartalmazza, hogy a független vagy ellenzéki önkormányzatoknak nem szabad pályázni; a különböző programok határozzák meg részletesen a lehetséges pályázók körét. A megállapodás ilyen részletességig nem tartalmaz előírásokat, az többek között az uniós jogalkotás feladata – és itt válik jelentőssé az Európai Parlament –, hogy megteremtődjenek olyan lehetőségek, amelyekkel utána az önkormányzatok élni tudnak, függetlenül attól, hogy politikailag hová kötődnek. Itt van munka, ugyanis az EU működésének gya-

korlata jelenleg tagállamközpontú, de annak semmi akadályja nincs, hogy nagyobb hangsúlyt helyezzenek az önkormányzatokra. Erre egyébként véleményem szerint van is fogadókészség, hiszen az „európai” kormányzásnak mindig fontos eleme volt az önkormányzati autonómia – 2012-ben, a Velencei Bizottság az Alaptörvénnyel kapcsolatos vizsgálódásakor én magam annak egyik legkomolyabb problémájaként az önkormányzati autonómia lebontását jelöltem meg –, tehát itt vannak lehetőségek.

– *Azért is szükség lenne erre, mert a magyar kormány az ellenzéki önkormányzatok bevételi forrásait elvonta, támogatni viszont – például az energiatársaság legyőzése érdekében – csak a kormányhű településeket kívánja. Ez akár még Brüsszélből is látható?*

– Biztos vagyok benne, hogy lehet látni. Abban is biztos vagyok – ha van csepp eszük –, hogy az ellenzéki vezetésű települések mindent megtesznek érte, hogy ezt a gyakorlatot láttassák. A magyar kormány támogatási gyakorlata jogsértő. Kimeríti a tiltott diszkriminációt fogalmát, s ennek megvan a jogszabályi következménye. De nem csak a bírói út áll az ellenzék előtt, lehet lobbizni a támogatásokért, tudomásom szerint a fővárosi önkormányzatnak Jávor Benedek személyében van is brüsszeli embere, ezért szerintem a magyar fővárosnak jó esélye van a közvetlen hozzáférésű pályázatok elnyerésére. Ehhez csak az kell, hogy a magyar települések pályázzanak a közvetlen hozzáférésű pályázatokra. Korábban beszéltünk a lengyel városok által megszerzett, majd az LGBTQ-bohóckodásuk miatt elvont

forrásokra. Nyilván a magyarok előtt is nyitva az út.

– *Tehát az önkormányzatok számára önállóan is megvan a lehetősége a brüsszeli pénzek megszerzésének?*

– Vannak specifikus források, de arra számítottok, hogy az így elérhető források összege bővül. Az Európai Bizottság ezzel a módszerrel igyekszik megkerülni a konfliktusokat a tagállamok kormányaival. Már most szeretném jelezni, hogy ezek nem „Orbán Viktor-ellenes” intézkedések, ahogy azt a kormánypárti propagandasajtó Magyarországon láttatni fogja.

– *A közös agrárpolitikára 8,4 milliárd eurót kaphat Magyarország, ami szép summa, közel 3400 milliárd forint körüli összeg. Érdekes, hogy e körül soha nem alakul ki csetepaté. Mi a magyarázat?*

– Azért nincs ebből politikai vita, mert az összeg jó része közvetlen kifizetésű támogatás. Tudni kell, európai integrációtörténeti alapvetés és egyben bonmot, hogy ha a közös agrárpolitikára szánt jelentős összegekhez a bizottság hozzá akarna nyúlni, a brüsszeli utcákon azonnal megjelenéne a francia gazdák, s fellocsolnák az aszfaltot tejjel, amire már volt példa. Ezért aztán a közös agrárpolitikával senki nem mer kekeckedni, az annak részét képező vidékfejlesztés ugyanakkor jellemzően több politikai konfliktust tud generálni, hiszen itt jelentősebb a kormányzati elosztás, viszont itt lennének lehetőségeik az önkormányzatoknak is. De jelenleg, a folyamatban lévő kondicionalitási eljárásba érzésem szerint a bizottság nem akarta ellenséggé bevonni a magyar vidéket.

– *A magyar kormány számára ez azért is érzékeny terület, hiszen 25 ezer magyar gazdálkodó részesül agrárkifizésekben. A földtulajdonosok jó részét a Fidesz korábban lecserélte, jelentős területeket juttatott a saját szavazóbázisának, műkörmösöknek, jogászoknak. Ezért is tudja uralni a vidéket, nem csak a közmunka miatt?*

– A Fidesz számára a vidék változatlanul jelentős politikai mozgásteret jelent. De jelenleg úgy látom, hogy az Európai Bizottság jóhiszemű az Orbán-kormánnyal, mert azt gondolják, hogy Orbánt még vissza lehet állítani az uniós érdekek képviselőjére. Ez részemről inkább csak megérzés, de a bizottságnak nem érdeke egy létező konfliktus további eszkalációja.

– *A folyamatosan éleződő konfliktusok ellenére?*

– Nézzé, azt látjuk, és mindenki más is ezt látja, hogy Orbánék éjjel-nappal handabandáznak, fenyegetőznek, mutogatják az izmaikat, de aztán a nap végén, amikor kapnak egy-két komolyabb feddést a bizottságtól, lenyugszanak, igazodnak, majd utána – ahogy ezúttal is – hatalmas győzelmekről beszélnek. Tény, hogy az elmúlt tizenkét év összes kötelezettségsszegési eljárásában végül meghátráltak. Csak idő kérdése, hogy ebben „a húzd meg, ereszd meg” játékban Orbánék egyszer elveszítsék a türelmüket, és hibát kövessenek el. Ehhez azonban az kell, hogy az Európai Bizottság időnként erőt mutasson, mert számukra is fontos valamilyen látványos eredményt produkálni. Ezért úgy gondolom, Európa „kormányára” rájött, hogy egyfajta pénzügyi nyomást, azaz „erőt” kell alkalmazni Orbánékkal

szemben, aminek aztán a magyar kormány igyekszik megfelelni. Közben persze nem hagyja abba a belpolitikai célokat szolgáló győzelmi ovációt, ami igazából következmények nélküli szimpla hóbörgés marad.

– *A partnerségi megállapodást nagy vita előzte meg. Még a világlapok között is akadt olyan, amely Orbán Viktor győzelmét sejtí az egyezség mögött. Az Európai Unió Tanácsa ugyanis feltételekkel, de elfogadta a magyarok számára a felzárkózási források kifizetését. A nemzetközi sajtó egy része a magyar kormányfő győzelméről írt. A másik fele pedig Orbán totális vereségéről, bukásáról beszél, mert lemondott a kitartóan hangoztatott céljairól, nem vétőzta meg az ukránok támogatását, sem pedig a globális adót.*

– Szerintem amúgy Orbán csak azért lengette be a két vétőt korábban, hogy aztán valamikor, jó időzítéssel, el tudja engedni. Ami lehet valahol a gyengesége jele is. De őszintén szólva nem értem a magyar kormány Ukrajna-politikáját. Nem tudom kizárni azt, hogy itt valami gátlástalan Putyin-szolgálatról van szó. Más racionális magyarázata ugyanis nincs Szijjártó ténykedésének. Nem véletlen, hogy erről beszél a világ. Ugyanakkor ha ebbe az alkufolyamatba helyezzük ezt a magatartást, akkor már több értelmet nyer. Emiatt viszont nem tekintem tisztán győzelemnek, inkább egyfajta racionális konszenzusnak, bárki bármit is ír vagy állít Orbán győzelméről vagy vereségéről.

Ezzel szemben a globális minimumadó értelme lehetne az, hogy az irgalmatlan támogatásokért cserébe a Magyarországra érkező multik fel-

lendíthetik a gazdasági növekedést. Úgy látom, hogy azok az újságok – mint a *Politico* –, amelyek ebben az ügyben Orbánt hozták ki győztesen, nem modellezték, hogy a vétótól való elállás mennyibe került Magyarországnak. Tehát erősen vitatható az egyértelmű győzteshirdetés helytállósága, kicsit komplexebben érdemes értékelni a végeredményt.

– *A veszteségekhez sorolandó, hogy az Orbán-kormány 17 plusz 10 szupermércföldkövön, feltételen túl kell jutni. Ezek a teljesítendő mércföldkövek – mint említette – a magyar kormány vállalásai, alapvető céljuk a korrupció akadályozása, tehát hogy ne lehessen ellopni az uniós milliárdokat. Véleménye szerint ha ezeket a vállalásokat teljesíti Magyarország, akkor azzal helyreállítja a jogállam európai működését?*

– A mércföldkövek néven megszületett valami, nevezzük megállapodásnak – de nem az! –, többnyire a bizottság vélt vagy valós igényeihez való kormányzati megfelelési szándékon alapul. Tudjuk, hogy korábban a tárgyalások részben a helyreállítási alapról, részben a kondicionalitási eljárással kapcsolatban zajlottak. A helyreállítási alap tekintetében a magyar kormányzattal való tárgyalásoktól teljesen függetlenül, minden tagállamra kötelező módon léteztek a bizottság által mérlegelt ügynevezett mércföldkövek, azaz olyan célkitűzések, amelyeket minden tagállam számára a tanács határozott meg. Ezzel párhuzamosan zajlottak a tárgyalások, a magyar kormány nyal születtek meg annak vállalásai, majd a mércföldkövek és a vállalások egyfajta keverékeként az ügynevezett „szupermércföldkövek”, amelyek

a kondicionalitási eljárásban felfüggesztett magyarországi források felszabadításának feltételei. Miután a sajtó ezt a kettőt következetesen összekeveri, érdemes felidézni: a helyreállítási pénzeket fagyasztották be, de a kondicionalitási eljárás bármilyen más forrásra is kiterjeszhető a jövőben bármikor.

Nem hiszem amúgy, hogy a szupermércföldkövek teljesítésével helyreáll Magyarországon a jogállam a maga teljességében. Talán néhány lépést jelent annak irányába, de az alapproblémát megoldani nem fogja. A magyarországi jogállamisági problémák ugyanis még csak nem is jogi, hanem politikai és egyéb természetűek, és nem állnak összefüggésben az uniós pénzekkel – amikhez viszont kötve van mindenféle uniós intézkedés. Az alapprobléma az, hogy például az Alkotmánybíróságot szinte kézi irányítással vezeti a kormány, olyan kádereket neveztek ki oda, akik az alkalmazás elemi jogszabályi feltételeinek sem felelnek meg. Az egyetemi tanári fokozatok helyett beérték adjunktusi címeikkel. Cserébe ezek a személyek – időnként vérfagyasztó gátlástalansággal – kiszolgálják a hatalmat. Gondoljon csak arra, hogy a már csak jogalkotási eljárási hiba miatt is Alaptörvény-ellenes lex CEU ügyében hosszú ideig nem volt semmilyen döntés, mert az AB elnöke mindenféle kamuindokokkal még csak napirendre sem volt hajlandó venni. Aztán lényegében csak azt mondja, hogy „már úgysem számít”. Mindezt azért, mert ez volt a hatalom pillanatnyi érdeke. Tehát úgy gondolom, hogy a problémák nagyobbak, mintsem azokat szupermércföldkövekkel meg lehetne oldani.

– *Tehát a jogállam leépítésének folyamatát tekinti alapproblémának?*

– Az alapprobléma az, ami Magyarországon legalább tizenkét éve történik, de ez nem az Európai Unió hibája. Mindenesetre létezik egy problémacsomag, ami aligha oldható meg a „mérőföldkövekkel”. Persze lehet abban reménykedni, hogy az egypárti káderek majd azon dolgoznak, hogy a szupermérőföldkövek hatására helyreáll a demokrácia, és kevesebbet lopnak a közös pénzből. A feltételek teljesítése – ezt borítékolni merem – az alapproblémát nem fogja megoldani.

– *Magyarország csak azután férhet hozzá a helyreállítási forrásokhoz, hogy ha az igazságszolgáltatás függetlenségét megerősítette. Az első számú mérőföldkő az Integritás Hatóság felállítása, ami megtörtént, elfogadta az Európai Bizottság és a magyar kormány is. Van elnöke, kialakult a stáb, elkezdhet dolgozni. Gondolja, hogy képes lesz a hatékony működésre, visszaszorítja a korrupciót?*

– A bizottság azért nem mondta ki azonnal, hogy ez a megoldás teljesen rossz, mert még maga sem tudja. Nehéz elképzelni, hogy a magyar állam önmaga ellenőrzésére valódi jogosítványokkal rendelkező hatóságot állított fel. Véleményem szerint az Integritás Hatóság alapvető jogosítványai hiányoznak. Csak egy példa: a tárgyalások során megállapodtak a „vádkikényszerítés” újszerűnek tűnő jogintézményében, ami azt a célt szolgálná, hogy majd a Polt Péter vezette ügyészség helyett is hatékonyan fellépessen valaki korrupciós ügyekben. Erre azonban már régóta van magyar megoldás, úgy hívják, hogy „pótmagánvád”,

amivel eddig is lehetett volna élni. De ennek az új jogintézménynek a szabályait úgy fogalmazták meg, hogy aki elindít egy ilyen eljárást, az a magánvagyonából fizetheti az eljárás költségeit. Több kiváló ügyvéd is nyilatkozta, hogy ez a gyakorlatban működésképtelen, tehát teremtettek egy olyan eljárást, amely a gyakorlatban alkalmazhatatlan a korrupció akadályozására.

– *Mibe kerülhet egy ilyen eljárás?*

– Piaci árakon számolva az ügyvédi képviselési költségeket, nagyjából egy-másfél millió forint az előkészítése és a megindítása, a határ pedig a csillagos ég.

– *Nem fizetheti ezt a pénzt az Integritás Hatóság?*

– A hatóság kasszájában még lehetne is erre pénz, de a jogszabály szerint magát az eljárást már nem indíthatja meg, ugyanis nincs ilyen jogköre. Azt csak az érintett magánszemély teheti meg a vádkikényszerítési eljárás során.

– *Az uniós ügyészséghez való csatlakozás megoldaná a problémát?*

– Hiába csatlakoztunk volna az uniós ügyészséghez, Magyarországon ma a bíróságokkal legalább akkora probléma van, mint a Polt Péter vezette ügyészséggel. Gondoljon bele, a magyar hatóság és mindenki más szó nélkül tudomásul vette, amit a titkosszolgálat lehallgatása is bizonyít: megtörténhet nálunk, hogy egy bírósági vezető az igazságügyi minisztériumi államtitkárral minden jel szerint bünszervezetben, de legalábbis együttműködésben tevékenykedő végrehajtó maffia fejének kérésére szabadkozik,

hogy nem rúghatja ki az annak nem tetsző bírót, legfeljebb ellehetetleníteni tudja a tevékenységét. Ha normális országban rögzít egy ilyen párbeszédet a titkosszolgálat, akkor ott felállítják az egész bírói kart, vagy inkább az áll fel magától, a becsületes bírák vezetésével, hogy akkor nézzünk rá saját magunkra....!

– *A terv szerint bővíteni fogják az Országos Bírói Tanács hatáskörét, a mérőföldkő szövege szerint ez akár még a Kúria hatáskörének rovására is megtehető. Akár még sarkalatos törvényt is változtatni kell. Ez alkotmánymódosítást jelent?*

– Azt tudjuk, hogy jelen pillanatban a Kúria elfogadhat olyan törvényi szövegértelmezéseket, amelyek az alsóbb fokú bíróságok számára kvázi törvényként működnek. Ez komolyan korlátozza a bíró mérlegelési jogát. Ez akkor kap politikai színezetet, ha a Kúria elnöke lesz egy olyan személy, jelesül Varga Zs. András, akit korábban a Fidesz alkotmánybíróként foglalkoztatott. Varga Zs. soha nem volt bíró, és annak ellenére nevezte ki a kormány egypárti parlamenti többsége, hogy a bírók majdnem egységesen tiltakoznak ellene. Azért akarják a bírói öngazgatást, tehát az Országos Bírói Tanácsot erősíteni, hogy például ilyesmi ne történhessen meg.

– *Ez a folyamat eljuthat oda, hogy a Kúria elnökét visszahívják?*

– Jelképesen szerintem ez már megtörtént, a Kúria időnkénti kommunikációját figyelve a bírói kar is érzi, hogy a politikai kinevezettként számontartott elnök helyzete sokáig már nem tartható. Persze ez nem

jelenti azt, hogy formális visszahívás is lesz, ahogy erre jogi lehetőség sincs.

– *Az is egyértelműnek látszik, hogy a mérőföldkővel a bizottság is erősítené bírói kart. Az egyik mérőföldkő szerint például bővíteni kell a bírói jogköröket 2023 január elsejétől. Ez pontosan mit jelent?*

– Sajnos a tárgyalásoknak nem volt megfelelő a hazai szakmai nyilvánossága, ezért csak találgatni lehet. Az világosan látszik, hogy az Európai Bizottság szeretné megerősíteni a bírói öngazgatást annak érdekében, hogy a saját szakmai ügyeiket kormányzati beavatkozástól függetlenül irányíthassák a bírók. Ami a bírói jogkörök bővítését illeti: emlékeztetnék rá, hogy 2019-ben Vasvári Csaba bíró ellen fegyelmi eljárást indított felettese, Tatár-Kiss Péter, a Fővárosi Törvényszék megbízott elnöke. Vasvári bíró ellen azért indult eljárás, mert az Európai Unió Bíróságánál előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezett, amire egyébként bármely bíró jogosult. Később ezt elvi éllel külön leszögezte az uniós bíróság is. Előtte Szabó Gabriella bírónőt lehetetlenítették el, és indítottak ellene hecckampányt, amiért a kormány szívének kedves „Stop Soros” törvény miatt kezdeményezett előzetes döntést, aminek eredményeképpen a luxembourgi testület állást tudott foglalni annak uniósjog-sértő természetéről – igazolva, hogy a bírónő kételyei jogosak voltak. És ki volt az, aki őt ezután „alkalmatlannak” nyilvánította? Ugyanaz a Tatár-Kiss Péter. Hát vagy ő a jogtörténet leginkább szerencsétlen bírói vezetője az „alkalmatlan” beosztottak tekinteté-

ben, vagy valami más van a háttérben... Itt érdemes jelezni, hogy a Lengyelországgal kapcsolatos jogállamisági kritikák központjában pont ez a kérdés, a bírák függetlensége és az annak fenyegetésére alkalmas „fegyelmi tanács” felállítása volt, tehát ez a probléma még csak nem is hungarikum, inkább az autokrata hatalomgyakorlás velejárója.

Érzésem szerint a bírák zaklatásának megelőzését szolgálná a jogkörük bővítése, ugyanis a mai törvények szerint bármely bíró jogosult – szabad belátása alapján – a szakmai meggyőződése szerint az Európai Unió Bíróságának előzetes döntését kezdeményezni. Ennek a törvénynek a megerősítése szolgálhatja a bírói jogkörök bővítését.

– *Beszélgetésünk idején „szólt vissza” az Európai Bizottság, hogy függesztik azoknak az egyetemeknek a részvételét az Erasmus ösztöndíjrendszerben, amelyeknek a működtetését az állam vagyongazdálkodó alapítványokra bízta, amelyek vezérkarába szép fizetéssel örök időkre fideszes pártkádereket ültetett.*

– Igen, mert ez veszélyezteti a tanzasabadságot, illetve az egyetemek autonómiáját. Eddig ezt mi hiába mondtuk. Emlékezzünk Kósa Lajos „örökbecsű” szavaira, amikor az MNB pénzt Matolcsy György alapítványokba csatornázták, majd az így kihelyezett tíz- és százmilliárdok „elvesztették közpénzjellegüket”. Ami nyilván felháborító, mert a közpénzmilliárdok lenyúlására is alkalmas lehet. Ez történik az egyetemi alapítványokba öntött közpénzakkal is. Érdemes jelezni: az Erasmus-döntés csak állami egyetemekre érvényes, ahol elvileg kötelező a po-

litikai, világnézeti függetlenség, de nem terjed ki az egyházak kezében lévő, illetve a magántulajdonú felsőoktatásra, pedig sok esetben ezekben az intézményekben is politikai komisszárok befolyása alá került az irányítás. Mindez azért is felháborító, mert az alapítványi megoldás alkalmas az egész ország minden dimenzióban történő leuralására. Borítékolom, hogy erről a kérdéstről még nagyon sokat fogunk hallani a következő időszakban itthon.

– *Tételesen végigvehetnénk a 27 mérföldkövet, de az újságolvasók szinte naponta ismerkedhetnek velük. Gondolja, hogy miután a kormány nevében elfogadták ezeket, végre is hajtják, vagy Orbán Viktor felveszi pávatáncos cipőjét? Gondolja, hogy a beígért teljes pénzmegvonásra elszánta magát az Európai Unió vezérkara?*

– Szerintem könnyen előfordulhat, hogy az ország elveszti az egész 23 ezermilliárd forintnak megfelelő összeget. A tanács és a bizottság kezében is megvan a lehetőség, hogy a teljes pénzt elvonja Magyarországtól.

– *Az igazságügy-miniszter Varga Judit, aki korábban nagy kritikusa volt az uniós javaslatoknak, azt nyilatkozta, hogy Magyarország minden ajánlatot elfogadott, ami nem sérti az ország szuverenitását. Viszont a jogállam helyreállítására szerinte azért sem érdemes kísérletet tenni, mert annak nincs meg a definíciója. De ezt már többször is mondta a miniszter asszony.*

– Ha az igazságügyi miniszter valóban ezt gondolja, akkor javasolom, menjen vissza tanulni az egyetemre.

Talán valóban nem olyan könnyű a jogállam definíciója. De az biztonsággal megfogalmazható, hogy mi nem jogállami megoldás; például költségvetési törvényt rendeletként elfogadni – ahogy ezt ma szemrebenés nélkül teszik – biztosan nem tartozik a jogállami megoldások közé. Vagy év közepén – kéthetes felkészüléssel – 600 ezer embert érintő adójogszabály módosítása ugyancsak nem jogállami megoldás, de az sem, ha az Alkotmánybíróságon a folyamatban lévő vitás ügyeket jó mélyre elássák, ahogy az a lex CEU-val történt, s várják a luxemburgi bíróság ítéletét, hogy arra hivatkozással, érdemi döntés nélkül ejthessék az ügyet, az minden, de nem jogállami módszer. De a felsorolt ügyekre már nem annyira finnyás Varga Judit, illetve az egypárti Alaptörvény elfogadásakor sem tiltakozott a miniszter asszony jogérzéke, pedig kellett volna.

– *A nemzeti önrendelkezésre oly érzékeny kormány uniós forrásokból akarja kifizetni a pedagógusbéreket, illetve a magyar költségvetésből igyekeznek kárpótolni az Erasmus-ösztöndíjből kiesett magyar diákok anyagi veszteségét. Ez sima ügy lesz?*

– Nézze, fő szabály szerint az európai uniós források nem arra valók, hogy abból a tagállamok alapfeladatait lássák el. A tanári fizetés biztosítása az állam alapvető funkciói közé tartozik. Elvileg ugyan van lehetőség arra, hogy bizonyos uniós programok keretében ilyen célra is folyósítsanak pénzt, kiegészítő jelleggel, amiből például fizeteskiegészítések finanszírozhatók, ilyenre már sokszor, sok helyütt láttunk példát, nem csak Magyarországon. Emiatt

tűnhet úgy, hogy az Európai Bizottság ez ügyben hajlandó kompromisszumra, de igazából ez létező gyakorlat.

Ami pedig az egyetemi „mobilitási” programokat illeti, a bizottság döntése féltő, hogy a jövőben nem csak az Erasmus keretében részt venni kívánó hallgatók vagy az Horizon programban részt venni kívánó kutatók pénzét érinti, amit „könnyen” kipótolhat a „nagylelkű” kormányzat a „gonosz Brüsszel” ellenében, hanem magának a magyarországi szereplőknek a részvételi lehetőségét is. Hiszen egy európai egyetem sem fog érintett magyar egyetemmel kapcsolatot teremteni és fenntartani, tehát menni sem lesz hova...

– *A 27 mérföldkő felsorolásában nem szerepelt a magyar nyilvánosság, közte a közmédia demokratikus működtetése. Pedig ezt a magyar jogállamiságot vizsgáló Tavares-jelentés is kifogásolta. Ezzel a bizottság tudomásul vette, hogy a demokratikus országok felneveltek egy minidiktatúrát Európa közepén?*

– Ez önmagában nem uniós hatáskör, az Európai Bizottság ebbe az ügybe önmagában nem szólhat bele. Egy EP-képviselő és maga az Európai Parlament jellemzően az ilyen hatásköri elhatárolásokra nem szokott kiemelten tekintettel lenni, de a bizottság kénytelen rá. Ha egy tagállam a közpénzek tíz- vagy százmilliárdjaiból propagandagépezetet működtet, az Európai Bizottság csak akkor léphet, ha annak például piactorzító hatása van az egységes médiapiacra.

– *De ha jól tudom, elkezdték annak a vizsgálatát, hogy a jelenlegi rend-*

szerben az egységes médiapiac megnyire torzul.

– Valóban, a kormánypárti olvasók valószínű azt látják majd ebben a kezdeményezésben, hogy a bizottság médiaügyben is felvette a kesztyűt Orbán rendszerével szemben, Brüsszel újra „támad”. A közpénzmilliárdokból fenntartott Alapjogokért Központ és hasonló propagandaintézmények majd bőszen magyarázzák Varga Judit beintésére, hogy „lopakodó hatáskörbővítéssel” van dolgunk. Az ellenzéki aktorok és szimpatizánsok pedig lelkesen ünneplik majd az EU rég várt felszabadító műveleteként az orbáni elnyomás alól. Pedig nem igazán erről van szó, az egysé-

ges uniós médiapiac működésének tisztasága közügy, amit az uniós jogalkotó szabályozni köteles. Ha a kormánypropaganda bármilyen média formájában belép az uniós médiapiacra, akkor azon határok között kell működnie, amely határok kijelölése a jogalkotó feladata, így maga a propaganda is természetesen a szabályozás alanyává válik, de nem propagandaként, hanem egyfajta terméként. Persze az érintettek közül sokan nyilván attól félnek, hogy a közpénzből fenntartott propagandarendszert megszünteti a bizottság, emiatt kétségbeesetten támadják a kezdeményezést, pedig erre irányuló közvetlen szándékról tudomásom szerint nincs szó.

Szerzőink könyvei

